

ADVIES

over het subsidiëren van operationele groepen in het kader van European Innovation Partnerships

Advies aan de Vlaamse Regering

De Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij adviseert de beleidsmakers, in hoofdzaak de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement, over landbouw en visserij in de brede zin van het woord. De adviezen, zoals vastgesteld door de belanghebbenden vertegenwoordigd in de adviesraad, passen in een gedragen politieke besluitvorming.

Advies vastgesteld op:	27/06/2014
Adviesvraag ontvangen op:	27/05/2014
Type:	Verplichte adviesvraag
Adviestermijn:	30 kalenderdagen
Nummer advies:	2014-19
Contactpersoon:	Kris Van Nieuwenhove kris.vannieuwenhove@lv.vlaanderen.be

Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij

Koning Albert II-laan 35 bus 39
1030 Brussel

Tel: 02 552 79 90

Email: salv@vlaanderen.be

URL: www.salv.be

Twitter: @SALVtweet

1 Inleiding

Op 27 mei 2014 ontving de Strategische Adviesraad voor Landbouw en Visserij een adviesvraag van minister-president Kris Peeters, bevoegd voor Landbouw, over het ontwerp besluit van de Vlaamse Regering betreffende het subsidiëren van operationele groepen. Dit ontwerp besluit geeft invulling aan fiche 10 van het PDPO III waarover de SALV, samen met de Minaraad, reeds in december 2013 over adviseerde.

Dit advies kwam tot stand in een ad hoc werkcommissie die samenkwam op 6 juni 2014. De werkcommissie kreeg een toelichting van Els Lapage (departement Landbouw en Visserij). Het advies werd bekrachtigd tijdens de SALV-raadszitting van 27 juni 2014.

Piet Vanthemsche

Voorzitter SALV

2 Algemeen kader: European Innovation Partnerships¹

2.1 European Innovation Partnerships

In het kader van de Europa 2020-strategie en het kerninitiatief “Innovatie Unie”, lanceerde de Europese Commissie het concept van Europese Innovatiepartnerschappen (EIP). Het doel van de EIP's is om een nieuwe benadering voor het Europese onderzoeks- en innovatiebeleid uit te testen. De focus ligt op maatschappelijke uitdagingen, omdat deze vragen om snelle en gecoördineerde innovatieve doorbraken. Voorbeelden van thema's waarrond EIP's werken zijn o.a. actief en gezond ouder worden, waterefficiëntie, aanvoer van niet-energetische grondstoffen én productieve en duurzame landbouw. Het is de bedoeling dat EIP's zich niet enkel richten op technologische aspecten, maar dat zij ook rekening houden met de volledige onderzoeks- en innovatieketen en de verschillende beleidsniveaus. Om de doorbraken te realiseren, wordt er vooral ingezet op het stroomlijnen, vereenvoudigen en beter coördineren van de bestaande instrumenten en initiatieven.

2.2 Het EIP “Productieve en duurzame landbouw”

Het EIP “Productieve en duurzame landbouw” speelt in op de sterke groei van de wereldwijde vraag naar voedsel en biomassa. Het EIP wil hieraan bijdragen door een verbeterde productiviteit en efficiëntie van de landbouw en door tegelijkertijd te waken over een duurzaam beheer van de natuurlijke hulpbronnen en de milieueffecten. Het EIP zal daarbij optreden als een interface tussen landbouw, bio-economie, wetenschap, adviseurs, milieubeweging, consumenten en andere belanghebbenden op Europees, nationaal en regionaal niveau. Op die manier wordt (i) een brug geslagen tussen onderzoek en technologie enerzijds en boeren, bedrijven, belanghebbenden, industrie en adviseurs anderzijds, (ii) wordt de kennisuitwisseling verbeterd en is er meer feedback over onderzoek, (iii) worden verschillende types innovatie tegelijk gemobiliseerd (zowel technologische als niet-technologische innovatie) en (iv) worden investeringen en de ontwikkeling van zakelijke activiteiten bevorderd.

2.3 Doelstellingen en thema's

Het streven naar een meer competitieve en meer duurzame land- en tuinbouw, wordt door in de mededeling van Europese Commissie² vertaald naar twee doelindicatoren die men uiterlijk in 2020 wil realiseren:

- Met het oog op bevordering van productiviteit en efficiëntie in de landbouwsector moet het EIP de recente trend van teruglopende productiviteitswinsten uiterlijk in 2020 hebben gekeerd;
- Met het oog op de duurzaamheid van de landbouw moet het EIP de bodemfunctionaliteit in Europa uiterlijk in 2020 op een bevredigend niveau hebben gebracht³. De bodemfunctionaliteit omvat de productieve capaciteit van de bodem en de essentiële rol die deze vervult wat betreft de matiging van en de aanpassing aan klimaatverandering en de stabiliteit van het ecosysteem.

¹ Gebaseerd op: Nota aan de Leden van de Vlaamse Regering betreft: ontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende het subsidiëren van operationele groepen.

² Bron: Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad over het Europees Innovatiepartnerschap “Productiviteit en duurzaamheid in de landbouw”. COM (2012) 79 final. http://ec.europa.eu/agriculture/eip/pdf/com2012-79_nl.pdf

³ Hetgeen ook inhoudt dat de trend van afname van organisch materiaal in de bodem moet worden gekeerd, en dat passende landbouwpraktijken moeten worden toegepast op erosiegevoelige landbouwgrond.

Het doel⁴ van het EIP voor landbouwproductiviteit en duurzaamheid is:

- het bevorderen van een efficiënt gebruik van hulpbronnen, productieve, emissiearme, klimaatvriendelijke en veerkrachtig agrarische sector, het werken in harmonie met de essentiële natuurlijke hulpbronnen waarvan de landbouw afhankelijk is;
- helpen om te komen tot een constante aanvoer van voedsel, veevoer en biomaterialen, zowel bestaande als nieuwe;
- het verbeteren van processen om het milieu te beschermen, aan te passen- en in te perken van- aan de klimaatverandering;
- bruggen bouwen tussen onderzoek, kennis en technologie en boeren, bedrijven en adviesdiensten.

De EIP voor de productiviteit van de landbouw en duurzaamheid wil haar doel te bereiken door:

- beter verband te leggen tussen onderzoek en landbouwpraktijk;
- het stimuleren van een breder gebruik van de beschikbare innovatiemaatregelen;
- het bevorderen van het sneller en breder omzetten van innovatieve oplossingen in de praktijk;
- het informeren van de wetenschappelijke gemeenschap over de onderzoeksbehoeften van de landbouwpraktijk.

2.4 Organisatiestructuur

De Europese Commissie schuift voor het EIP een organisatiestructuur naar voor met drie structuren: operationele groepen, waarvoor voorgesteld wordt ze via bijgevoegd besluit te subsidiëren, een Europees EIP netwerk en een stuurgroep op hoog niveau. Hierna volgt een beknopte beschrijving.

2.4.1 Operationele groepen

De operationele groepen (OG) vormen de spil van het EIP⁵. Het is op dit niveau dat de echte actie plaats vindt. OG's moeten ervoor zorgen dat de informatie-uitwisseling tussen onderzoek en praktijk verbetert, dat feedback tot stand komt en dat alle relevante actoren en stakeholders meer gaan samenwerken. Het kan o.a. gaan om landbouwers, wetenschappers, adviseurs, ngo's, overheden en/of bedrijven.

Operationele groepen organiseren zich rond specifieke onderwerpen, thema's of problemen en zullen projecten uitvoeren die gericht zijn op het uittesten en toepassen van innovatieve praktijken, processen, producten, diensten en technologieën. Zij stellen interne procedures vast die hun transparante werking garanderen en belangenconflicten voorkomen. Het plan van een OG omvat een beschrijving van het project, een beschrijving van de verwachte resultaten en de manier waarop bijgedragen wordt aan productiviteit en het duurzaam beheer van hulpbronnen.

De opstart en werking van OG's kan ondersteund worden via het beleid voor plattelandsontwikkeling en de nationale/regionale programma's voor plattelandsontwikkeling.

⁴ art. 55 van de Verordening (EU) nr. 1305/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 17 december 2013 inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (Elfpo) en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1698/2005 van de Raad

⁵ art. 56 en art. 57 van de Verordening van het Europees Parlement en de Raad inzake steun voor plattelandsontwikkeling uit het Europees Landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling (Elfpo)

Daarnaast kunnen OG's bij hun werking ook beroep doen op andere Europese, nationale en regionale financieringsbronnen.

OG's engageren zich ook om de resultaten van hun project te verspreiden. Dit zal gebeuren via een nationaal netwerk⁶ (CNW, country network), namelijk het Vlaams netwerk van operationele groepen. Dit netwerk zal opereren als een satelliet van het Europese EIP-netwerk en zal een evenknie hebben in de andere Europese lidstaten.

2.4.2 Europees EIP netwerk

Het Europees EIP netwerk vormt de koepel boven de nationale satellieten en zo alle operationele groepen in de lidstaten en regio's. Het Europees EIP netwerk moet helpen om ervaringen met innovatieve benaderingen uit te wisselen en de communicatie tussen de landbouwpraktijk en wetenschap te verbeteren. Ook zal het netwerk de oprichting van operationele groepen stimuleren en informatie geven over de kansen die het EU-beleid biedt. De netwerkfaciliteit – de contractant die het Europees EIP netwerk beheert⁷ – zal dit o.a. doen via de organisatie van seminars en focusgroepen, het uitbouwen van databases van goede praktijken en onderzoeksresultaten en een algemene helpdesk-functie.

Het Europees EIP netwerk zal zijn informatie halen bij de nationale satellieten, thematische netwerken en (indien nodig) de operationele groepen die actief zijn in de lidstaten. Het netwerk functioneert dus als verbindende schakel die de communicatie en samenwerking versterkt en helpt bij de uitwisseling van ervaringen, goede praktijken en de lessen die geleerd zijn. Ook zal het zorgen voor een mechanisme van systematische terugkoppeling van de praktijkbehoeften naar de wetenschapsagenda.

2.4.3 Stuurgroep

De stuurgroep op Europees niveau bestaat uit 42 personen die de verschillende belangen binnen het innovatielandschap vertegenwoordigen en die op persoonlijke titel worden benoemd. Het gaat bv. om vertegenwoordigers van lidstaten, regio's, boeren en bosbouwers, wetenschappers, milieu- en consumentenactoren en andere ketenactoren. De stuurgroep zal strategische adviezen voor de uitwerking van het EIP formuleren in een SIP. Het is de bedoeling dat het SIP de prioritaire actiegebieden aanduidt en aanbevelingen formuleert om de EIP-doelen te verwezenlijken.

2.5 Plattelandsontwikkeling

Voor de ondersteuning van OG's mikt men op twee beleidskaders, namelijk het beleid voor plattelandsontwikkeling en Horizon 2020. Het voorgelegde besluit heeft betrekking op het beleid voor plattelandsontwikkeling. Innovatie en kennisoverdracht worden in het plattelandsontwikkelingsbeleid 2014–2020 naar voorgeschoven als een horizontale prioriteit. Verschillende maatregelen kunnen ingezet worden om deze prioriteit te realiseren.

De oprichting en werking van operationele groepen in het kader van het EIP valt onder de maatregel "samenwerking" (art. 35). Het kan zowel gaan om nieuwe samenwerkingsverbanden als om nieuwe activiteiten van bestaande groepen.

Er zal gedurende de programmaperiode een oproep per jaar gelanceerd worden voor aanvragen voor het subsidiëren van de oprichting en de werking van operationele groepen. Om voldoende focus te houden en in te spelen op de actualiteit kunnen er thema's vastgelegd worden in de oproep. De aanvragende operationele groep moet een plan voor het ontwikkelen, testen, aanpassen of uitvoeren van het innovatieve project opstellen met een maximale uitvoeringstijd van twee jaar, inclusief een beschrijving van de verwachte resultaten en de bijdrage van het

⁶ Vlaams Ruraal Netwerk, Departement Landbouw en Visserij

⁷ EIP-AGRI Service Point

project aan de EIP-doelstelling. De resultaten moeten verspreid worden, in het bijzonder via het (Europese) EIP-netwerk.

3 Onderwerp van advies: ontwerp besluit operationele groepen

In Vlaanderen wordt via voorliggend ontwerpbesluit uitvoering gegeven aan de operationele groepen binnen het PDPO III.

Jaarlijks zal een oproep, al dan niet rond bepaalde thema's, gelanceerd worden voor het indienen van projecten. Uit de ingediende projecten zullen vier tot vijf operationele groepen effectief opgestart en gesteund worden. Een operationele groep kan maximaal 30 000 euro ontvangen om zijn werkingskosten te betalen. De subsidie dekt maximaal 90% van de werkingskosten. Overhead- en investeringskosten komen niet in aanmerking voor subsidiëring. De uitbetaling van de subsidie gebeurt in twee schijven: een eerste schijf van 60% halfweg de looptijd en een tweede schijf na afloop van het project. In totaal wordt een jaarlijks budget van 150 000 euro voorzien.

Operationele groepen hebben een looptijd van maximaal twee jaar.

Projectaanvragen zullen beoordeeld worden door een beoordelingscommissie bestaande uit drie personen, waaronder de voorzitter van de beoordelingscommissie, uit het Beleidsdomein Landbouw en Visserij, een persoon uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie, minstens twee externe experts en optioneel een vertegenwoordiger van de Inspectie van Financiën. De projectaanvragen worden beoordeeld op basis van volgende criteria:

- De conformiteit met de bepalingen van de oproep;
- De samenstelling van de operationele groep;
- Het beoogde doel en de verwachte output;
- De kwaliteit van het voorstel en de voorgestelde acties;
- Het innovatiepotentieel of het oplossend vermogen;
- De complementariteit met bestaande initiatieven.

De operationele groep zal opgevolgd worden via prestatie-indicatoren, levert een eindrapport af en verspreidt zijn resultaten via het EIP-netwerk.

4 Advies

[1] **De SALV is tevreden met de mogelijkheid om operationele groepen in het kader van EIP's op te richten.** Dit geeft de mogelijkheid om de verschillende actoren die betrokken zijn bij land- en tuinbouwinnovaties dichterbij elkaar te brengen.

[2] **De SALV is tevreden met het feit dat land- of tuinbouwers en/of hun organisaties essentieel zijn in de operationele groepen.** Deze vertegenwoordiging garandeert dat de operationele groepen op maat van de land- en tuinbouwsector zullen werken.

[3] **De Raad benadrukt dat het succes van deze PDPO-maatregel zal afhangen de concrete uitvoering van dit besluit.** Hiervoor verwijst de SALV naar onderstaande paragrafen.

[4] **Onderzoek of voorschotten kunnen worden uitbetaald.** Artikel 18 van het ontwerp besluit stelt dat de subsidie in twee schijven wordt uitbetaald, waarbij de eerste schijf pas halfweg de looptijd wordt uitbetaald. De Raad meent dat dit moment van uitbetaling een drempel vormt voor het indienen van projecten. De verordening laat het uitbetalen van Europese middelen als voorschot niet toe, maar de Raad vraagt om te onderzoeken of via de Vlaamse cofinanciering wel voorschotten zouden kunnen worden uitbetaald.

[5] **Verduidelijk de beoordelingscriteria.** Artikel 10, eerste lid bepaalt de elementen waarop aanvragen worden beoordeeld. Deze criteria roepen bij de SALV nog vragen op. Wanneer het criterium 'verwachte output' bijvoorbeeld enkel op basis van economische output beoordeeld zou worden, zouden kleine sectoren minder kans maken op steun, wat niet wenselijk is.

[6] **Hou de administratieve lasten zo laag mogelijk.** De Raden vragen om bijvoorbeeld de eindrapportage en de prestatie-indicatoren zo eenvoudig mogelijk te houden. Voor de aanvraag van steun wordt een modelformulier voorzien (artikel 7). Een dergelijk modelformulier zou ook voor de andere formaliteiten voorzien kunnen worden.

[7] **Valoriseer zo veel mogelijk innovatieve ideeën.**

1° **Werk een laagdrempelige selectiemethode in twee stappen uit.** De SALV vraagt om de selectie van projecten in twee stappen te laten verlopen:

1. Indienen van een beknopte vooraanvraag. Op basis van deze aanvraag kan de bevoegde entiteit beslissen of het project in aanmerking komt of niet. Innovatieve ideeën die nog niet voldoende af zijn kunnen doorverwezen worden naar mogelijke partners die deze ideeën kunnen omvormen om tot een werkbare en resultaatgerichte aanpak te komen. In sommige gevallen zal misschien ook al kunnen aangegeven worden dat het idee al elders uitwerkt wordt/is.
2. Indienen van de projectaanvraag zoals voorzien in het ontwerp besluit.

2° **Overweeg om het totale budget te verhogen.** De Raad stelt vast dat jaarlijks 150 000 euro wordt voorzien voor operationele groepen. Met dit budget kunnen 4 à 5 operationele groepen gefinancierd worden. De SALV meent dat dit budget beperkt is tegenover de ambitieuze doelstellingen die de Europese Unie beoogt. Door het budget te verhogen kunnen meer operationele groepen innovatieve ideeën uitwerken.

[8] **Koppel een aantal oproepen aan de demoprojecten van ADLO.** De SALV vernam tijdens de hoorzitting dat er voor een combinatie van thematische en open oproepen zou gekozen worden. De Raad steunt deze keuze en vraagt om een aantal van deze thematisch oproepen te koppelen aan de demoprojecten van de Afdeling Duurzame Landbouwontwikkeling (ADLO) van het Departement Landbouw en Visserij.

[9] Geef maximale kansen aan projecten die voortvloeien uit een operationele groep.
De Raad vraagt om rekening te houden met het voortraject (in de operationele groep) bij het beoordelen van projectaanvragen (bv. IWT-landbouw).

[10] Verduidelijk hoe en aan wie resultaten gecommuniceerd moeten worden.
Operationele groepen dienen hun resultaten te verspreiden via het EIP-netwerk. De SALV meent dat van een operationele groep verwacht kan worden dat de resultaten verspreid worden binnen de specifieke Vlaamse doelgroep, maar dat ruimere communicatie (over heel Vlaanderen, binnen Europa) dient te gebeuren door het Vlaams Netwerk van Operationele Groepen.

[11] Zorg voor een goede vertegenwoordiging van Vlaanderen in het Europese EIP-netwerk. De SALV meent dat het belangrijk is dat het Vlaams netwerk van operationele groepen goede contacten onderhoudt met het Europese EIP-netwerk. Op deze manier kunnen de resultaten uit de Vlaamse operationele groepen optimaal binnen Europa verspreid worden, maar kunnen ook buitenlandse ideeën in Vlaanderen bekend gemaakt worden. Daarnaast zijn deze contacten ook belangrijk om aansluiting te kunnen vinden bij de thematische netwerken en multi-actor-projecten binnen de maatschappelijke uitdaging 'voedselzekerheid, duurzame landbouw, marien en maritiem onderzoek en de bio-economie' binnen Horizon 2020.